

Príčiny častých školských absencií u detí, možnosti a spôsoby ich eliminácie

Mgr. Bibiana Filípková

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava

Definícia záškoláctva podľa Hudecovej (2007, s. 292): „Je to jav, keď žiak úmyselne vynecháva školskú dochádzku. Nezúčastňuje sa vyučovania bez ospravedlnenia a veľmi často aj bez vedomia prípadne súhlasu rodičov.“

Typológia záškoláctva

Členenie záškoláctva podľa Hudecovej (2007):

- Záškoláctvo u celkovo problémových jedincov: Záškoláctvo sa vyskytuje u takých problémových žiakov, ktorí v triede patria často k tým najslabším. Títo žiaci mávajú konflikty s ostatnými žiakmi v triede, podvádžajú, klamú, správajú sa agresívne a celkovo sa o školu nezaujímajú.
- Záškoláctvo u jedincov zo sociálne znevýhodneného prostredia: U detí, ktoré žijú v nevyhovujúcich životných podmienkach, dochádza k zanedbávaniu výchovy a vzdelávania. Rodičia bývajú často nezrelí, problémoví a nevzdelaní a nedokážu sa dostatočne vhodne o svoje deti postarať. Z tohto dôvodu u detí vzniká emocionálna deprivácia.
- Záškoláctvo ako porušovanie sociálnej normy: Zákon o rodine jasne hovorí, že rodičia musia vychovávať dieťa k povinnosti navštevovať školu. Ak rodič túto povinnosť nedodrží a dôjde k záškoláctvu, došlo k porušeniu zákona rodičmi.

Kategórie záškoláctva podľa Kyriacoua (2005):

- Právě záškoláctvo: Žiaci do školy nechodia, ale rodičia o tom nemajú ani tušenie.
- Záškoláctvo s vedomím rodičov: Rodičia vedia o tom, že ich dieťa do školy nechodí, aj keď k tomu nemá žiadny oprávnený dôvod. Niekedy ho v tom dokonca sami podporujú, keď svojho potomka nechajú doma, napríklad keď oslavuje narodeniny, alebo keď potrebujú, aby im s niečím pomohol.
- Záškoláctvo s klamaním rodičov: Dieťa presvedčí rodičia, že je mu zle, a preto nemôže ísť do školy. V skutočnosti mu nič nie je ale len si hľadá dôvod, ako sa vyhnúť napríklad skúšaniam.

- Úteky zo školy (interné záškoláctvo): Útek zo školy spočíva v tom, že žiak príde do školy, nechá si zapísať prítomnosť, ale v priebehu dňa sa na nejakú dobu vytratí. Buď zostáva v priestoroch školy, alebo odíde preč.
- Odmietanie školy: Už len predstava každodenného dochádzania do školy spôsobuje niektorým žiakom psychické ťažkosti. Žiaci sa obávajú napríklad šikanovania, alebo nezvládnutia učiva, ktoré považujú za náročné.

Príčiny záškoláctva: zlý prospech; porovnávanie s rovesníkmi zo strany dieťaťa či rodiča; nadmerné očakávania zo strany rodičov; nepriaznivá sociálna atmosféra v triede, šikana; nadanie a vynikanie nad rovesníkmi- rovnaký prístup pedagóga ku všetkým žiakom môže u takýchto detí spôsobovať sociálnu izoláciu, nudu až odpor ku škole; nezáujem rodičov- nedôslednosť či perfekcionizmus pri výchove; direktívna výchova- dieťa sa môže snažiť slobodne narábať so svojim voľným časom, klamať dospelých a vyhýbať sa školským povinnostiam; tlak skupiny spolužiakov, ktorí žiaka prehovárajú k absenciám; snaha o upútanie pozornosti (rodičov či spolužiakov) a v neposlednom rade tiež snaha vychutnať si voľný čas vyplnený obľúbenými aktivitami (počítač, TV, potulovanie sa s kamarátmi, ai.).

Odporúčania pre pedagógov:

- Snažiť sa vytvoriť priaznivú sociálnu atmosféru v triede, pristupovať ku žiakom férovo- nezvýhodňovať iba niektorých žiakov, učiť žiakov kooperovať.
- Byť s rodičmi v kontakte, informovať ich o situácii.
- Komunikovať so žiakom, snažiť sa zistiť príčiny záškoláctva.
- Zúčastňovať sa so žiakmi na mimoškolských aktivitách.
- Dôležité je kontrolovať dochádzku žiakov a počet vymieškaných hodín, aj keď sú ospravedlnené.

Odporúčania pre rodičov:

- Zaujímať sa o dieťa, o jeho emočný vývin, byť pre neho oporou, zaujímať sa taktiež o situáciu v školskej triede- sociálnu atmosféru, o spolužiakov dieťaťa a jeho vzťah s nimi.
- Byť v kontakte s pedagógom, mať prehľad o dochádzke dieťaťa (konzultácie- pravidelné návštevy školy).
- Neustálym striedaním škôl sa problémy nevyriešia, môžu sa iba prehĺbiť
- Nie je vhodné klásť na dieťa príliš vysoké nároky, ktoré nie je schopné splniť. Treba vedieť odhadnúť jeho možnosti a schopnosti a chváliť ho aj za drobné pokroky.

- Dávať si pozor na manipuláciu zo strany dieťaťa v tom zmysle, že je rodič ochotný podporovať dieťa v jeho snahe vyhnúť sa škole- písať mu ospravedlnenky, „kryť“ ho pred pedagógom.
- Treba si uvedomiť závažnosť situácie- nadmerný počet neospravedlnených hodín môže dieťaťu spôsobiť v škole ťažkosti, nehovoriac o tom, že vyhýbanie sa škole má obvykle hlbšiu príčinu a môže sa u dieťaťa jednať o závažnejší problém, ako sa navonok javí (viď. príčiny záškoláctva).
- V prípade potreby je vhodné kontaktovať odborníka (školský psychológ, CPPPpP, výchovný poradca).

Literatúra

KYRIACOU, CH: Řešení výchovných problémů ve škole. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.

HUDECOVÁ, A: Sociálne deviácie v školskom prostredí. In KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. Sociální patologie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.